

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ КЫЗЫЛ ХООРАН КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1951
МАЙ
23
СРЕДА
№ 101 (2275)
ӨРТӨӨ 20 КӨП.

Бохунгу солунда

Тарылганы дүргөн болгаш бедик шынарлыг чорудары — бедик дүжүттүн үндезини (1 ары).
Тыва автономнуг областа хөй уругларгы иелерни «Иениң алдары» орденнер-биле болгаш «Иениң медали» медальдер-биле шаңнаар дугайында РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун чарлыгы (1 ары).
Школар ажалыга ажалчы чоннуң идеялиги киржилгези (1 ары).
Колхоз тудуунда (2 ары).

П. Курченко — Школачыларның чайгы дыштаалганын дугайында (2 ары).
П. Лобанов — Социалисттик көдээ ажал-агынын улам ыңайгы көдүрүлүшүнү дээш (3 ары).
Е. Шевелева — Тайбыңның дидим камгалакчызы (3 ары).
КНО-нун Ассамблеясының политиктик комитетиниң хуралы (4 ары).
Корейда болушкуннар (4 ары).

Көдээ ажил-агыйның чаарткычыларының дуржулгаларын непередир

Совет нийтиледде кады ажалдакылга болгаш социалисттик өзү-биле бот-боттарына дузаланырынга үндөзүлгөнгө, дарлаалдан хостуг ажалдакылларның эң эки чийектериниң күжү, ажалчы массаларын тургузукчу ажил-чорудгаларында эгелекчи сатлардың күжү канчаар-даа аажок улуг.

Бистиң чурлувуста эң эки чийектер, бүдүрүлгениң аязы-бүрү чедишкенинниң нийтиге улуг ажур-дүжүтүг, органикачы күштүң фактору болуп турар. Көдээ ажил-агый төгүлгө эң эки ажалчы дээш чарыштың инициатору. Кубаның сугаргыч тракторизи Иван Бунеевтиң эгелекчи чоруу бүгү чуртка камбарып, бизиң харың үннериң алган.

Бистиң областың көдээ ажил-агыйның ажал-ишчилери чаксы тарылганы чедишкенин чорудар дээш, 1951 чылда элбикшидиг дүжүттү алыр дээш социалисттик чарышты камбаргыч турар. Байлак билгилг болгаш дуржулгалыг социалисттик чер ажалдың эң эки мастери күш-ажылдың бедик бүдүрүлгүн, техниканы билгилг ажалдарының үлгерин көргүзүп турар. Терзэн чурттуң чаагы чоруу дээш найы-ла болунары-биле улам-на хөй болгаш эң эки ажалды кылырынга бизиң куудул, колхоз бүдүрүлгениң чаарткычыларының массалык чогадыкчы үндезиниң амьдыралчы совет патриотизм хамаарып турар.

Балгазының машина-мал ажалының станциясының тракторизи Николай Пахорук болза. Социалисттик күш-ажылдың Маадыры Иван Бунеевтиң аргазы-биле ажалдашынан, үндө 125 гектарга тарааны чаштырып чедиш алган, ажалдың ол аргазы бүгү областа эңне дүргөни-биле непередир. 7 конук эртен соода шак графиниң өзүгаар ажалдаш эш Пахоруктуң ажалының аргаларын ажалдашынан, Бай-Хаан МТС-тиң тракторизи Илья Ермолаев «Сталинчи орун» колхозка 17 шак дүргүзүндө 145 гектарга тарааны чаштырган болгаш 318 килограмм кывар чүдүдү камнал алган, а ыңшаарга ажалың 12-де Балгазында машина-мал ажалының станциясының тракторизи Федор Исаков 153 гектар тарааны чаштырып, 370 килограмм кывар чүдүдү камнал алган.

Чөөн-Хемчик районунң Сталин аттыг колхозта тракторист эш Бады ажалдың нормазын үргүлчү ажур күсүдип келген, Бин-Хем районунң «Май 1-зи» көдээ ажил-агый артелинде тракторист эш Цепелев хунде 100—120 гектарны чачып турган. «Барлык» совхозта трактористер Кужугет Теспижек, Ооржак Бельдирник, а ол ышкаш Барың Хемчик районда Кызыл-Мажалык МТС-тиң трактористи Ооржак Туган-оол, Хомушкү, Содунам, Саая Шүгүр-оол болгаш оң-даа еске механизаторлар стахановчу, күш-ажылдың үлгерин көргүзүп турар.

Бин-Хем районунң колхозтары май 15-те ажал-чөмчүгү кол культуразы — кызыл-тас тарыгазының планын дыка ажур күсүтпиди, чаксы тарылганың нийти планын 102,8 хуу күсүткен. Таңды районунда Ленин аттыг, Калинин аттыг болгаш Буденный аттыг көдээ ажил-агый артельдери тараа культура-

ларының тарылгазын бир дугаарында дооскан. Чөөн-Хемчик районда Сталин аттыг колхозтун кезигүүнери чаксы тарылганың планын дыка органикастыг, кыска хуусаада болгаш бедик агротехниктиг деңгел-биле күсүткен. Элеэн хөй көдээ ажил-агый артельдери бедик дүжүт дээш демисепшишаан, пландан ажур тарылгалары чорудуп турар.

Көдээ ажил-агыйның элеэн хөй механизаторларының шыгарганга рекордтары-биле болгаш чамдык колхозтарның чедишкени-биле чергелештир, чаксы тарылганың чорудулгазында дыка улуг чептестер бар болуп турар. Көдээ ажил-агыйның чаарткыч трактористтериниң дуржулгалы ам-даа бистиң ебизинде бүгү механизаторларының ончу-байлаа болуп шыдаван. Сүт-Хөл, Чаа-Хөл, Барың-Хемчик, Чөөн-Хемчик, Тес-Хем болгаш еске-даа районнарда чаксы тарылгазы дыка чептес чоруп турар. Бир эвес мурнакчы трактористтер хунде 110, 125, 140 болгаш харын 150 гектарны тарып турда, Чаа-Хөл районунң Молотов аттыг колхозтун механизаторлары чаксы тарылганың кампаниясының эгезинден бээр, нийтиңи-биле чүгле 250 гектарга тарааны чаштырган.

Тарылганың чедишкени болза, техниканы бедик бүдүрүлгүгү ажалдарындан шиттирлетинер деп чүвениң партия, совет органныңың идүргүчүлүгү, колхозтарның даргалары билдир уурлугу. Трактористтер Пахорук, Ермолаев, Исаков, Попелев оларын ажалының боттук чедишкенини чүдө болуп турарыл дээрге, олар болза, шак графинге үндөзүлгө, трактор агрегаттың ажалың ажалдарының дыка улуг коэффициентин чедиш алган, шаг-уениң факторун үнелеп билген — оңу минуталар-биле болгаш секундлар-биле санал, агрегаттың ажалың чангыс планга чыгыртып, онаалганы күсүдөдөн дээш иштиңи элчег кыналдазын шыңгы хандырганында.

В. И. Ленин совет эрге-чагырганың баштайгы хуннеринден эгелешп ажалдың эң эки үлгерлери дораан-на бүгү кижилерге чыккан болуп турзун дээш, ол үлгерлерге ажалчы чоннарның калбак массалары өөргөзүн дээш сагыш салыры партианың болгаш күрүениң органныңың үргүлчү негел турган. — Мурнакчыларның дуржулгаларын мога-шылап чокка чыып алыр, совет амьдырал-байдалда төрүтүнүп турар болгаш хөгжүп турар бүгү чаа, мурнакчы, бурунгаар депшилгелг чүдүлгөни ынакшыдыг өстүрер деп эш Сталин өөредип турар.

Көдээ ажил-агыйның механизаторларының чедишкенин непередип тардыры — чаксы тарылганы чедишкенин чорударыга, оң бедик дүжүт дээш демиселинге күштүг чепсек болур. Партия органиацияларының күдээлгези — МТС-тер болгаш совхозтар ажалдакылларының, эр, хөргөжөн колхозчуларың бүгү өзүп турар политиктиг болгаш бүдүрүлгө идеялиги удурутур, көдээ ажил-агыйда чаа көдүрүлүшкүнү хандырырынга кичээнегени угулар. Чаарткычыларның дуржулгаларын бүгү хемчег-биле непередир. Колхоз бүдүрүлгезинге техниканы эң эки ажалдар керек.

Тарылганы дүргөн болгаш бедик шынарлыг чорудары — бедик дүжүттүн үндезини

Механизаторлар болгаш колхозчулар, чаксы тарылганы кыска хуусаада доозуп, Төрзэн чурттуң мурнунга бараан болуңар!

Тарылга планы күсүетинген

Чөөн-Хемчик районда улгатыр катышкан «Коммунизмче орун» колхоз (даргазы Настык, партия эге органиациясының секретари Кызыл-оол) чаксы тарылга планын май 1-те бурун күсүеткен.
Ол колхоз 250 гектар кызыл-тас тарып планын 280 гектар кылдыр ажур тараан. Бир дугаар хөлу бригаданың бригадари коммунист эш Манзырыкчы онаашкан ажалын эки күсүдип, ажал нормазын 107 хуу күсүеткен. Пландан ажур тарылга үргүлчүлүк турар болгаш тарааның чайгы ажалгазынга белеткел ажалдары эгелеэн.
С. КЫЗЫЛ-ООЛ.

Мурнакчы чер аңдарыкчызы

Сүт-Хөл районда Киров аттыг колхозта 65 харлыг эш Шырагай чаксы тарылганың мурнакчызы болуп турар. Ол ажал-биле чер аңдар ажалга дыка мергөжөн, еске колхозчуларга үлгер болуп, хунде бүдүрер ажал нормазын үргүлчү 150-200 хуу күсүдип турар.
М. ЧИГИТЕП.

Областың районнарда чаксы тарылганың чоруп турарының медээзи (Май 20-де)

Районнар аттары	Иштиң күсүдүлгө хууу	Оңуш-тингиз колхозтар
1. Бин-Хем	105,0	105,8
2. Кызылдың көдээ	98,9	98,9
3. Таңды	93,8	95,4
4. Улуг-Хем	85,0	96,8
5. Каа-Хем	78,2	79,9
6. Чаа-Хөл	77,0	104,6
7. Тес-Хем	75,9	95,2
8. Барың-Хемчик	71,8	83,6
9. Эрзин	71,8	76,2
10. Чөөн-Хемчик	65,3	97,7
11. Сүт-Хөл	62,5	111,6
12. Бай-Тайга	50,9	57,3
13. Өвүр	50,2	83,6

Мурнакчылар-биле деңгезир

Таңды районда улгатыр катышкан «Кызыл партизан» колхозтун чаксы тарылгазында ийи трактор бригаданы ажалдап турар. Тарылганың баштайгы хуннеринде эш В. Рыженков бригадир-лөөн бир дугаар трактор бригаданың ажалыңа чептестер хөй турган. Тракторлар шөлге ажалдап турган үеде болгаш элчег солчушкунунун үезинде техниктиг көрүлдөзүн чорутпас турган. Ол бригадада бо чылын чаа курс дооскан анык 5 трактористерге сагыш салды, оларга тракторнуң кезектериниң дугайында керек кырында көргүзүп, тайылбырлап бээр ажал чорутуңмай келген. Оңу харазы-биле тракторлар үргөш хөй үе-шак иштиңде ажал чок турар чорук удаа-дараазы-биле болуп турган.

Тракторист Федор Рыженков шөл ажалыңа бир дугаар-ла кирген хунде блок бажын сыккан. Оңу харазы-биле трактор 8 шак иштиңде ажал чок турган. Оңу кылган сөөлүңде бир хун ажур ажалдап чорунда тракторнуң моторунуң клапанының пружиназы сыйлы берген болгаш оңу ажурдан тракторнуң моторунуң еске кезектери база үрелишкениге таварышкан. Мындыг тарылгалар еске-даа тракторларга үргүлчү турган.

Бо трактор бригаданың ажалдарының шак графини база чок турган. Ол чептес чоруктар тарылганы кыска хуусаа доозарыга улуг шаптыгыг болуп турган.

Чептес чүдүлгө-биле чергелештир оңу бригадада мурнакчы трактористер бар. Тракторист эш Петр Пяткин ажал нормазын хун-бүрүдө эң эки шынарлыг кылдыр 160—175 хуу күсүдип турар. Эштер П. Давыдов болгаш Н. Шулупов.

Колхозта хову ажалы

Кызыл районунң Тапсы сумузуңда «Черин» колхозтун баштаар чери хову ажалдарын агротехниктиг чурумнар өзүгаар кыска хуусаада доозар дээш тарылгада бүгү күштерни эки органикастаан.
Колхозчу ажал-ишчилер 133 гектар кызыл-тас тарып илирткөн болгаш

чаксы чер аңдарылгазының планын хунде 150—160 хуу күсүдип турар. Оларны бригаданың хундүлөл самбырамында киирген.

Чоокта чаа үстүңде чептестерни чок кылырының тракторист Н. Пахоруктун дуржулганын чугаалагың коор дугайында бригаданың хуралы болган.

Анаа бир дугаар бригада мындыг үлгө-лелерин алган: тракторларның чангыс-даа үрелишкенин болдурбас, күш-ажылдың чурумун быжыдар, элчег бүрүзүңде норманы көнүгү эки шынарга 150—200 хуу кылдыр күсүдир.

Хүдээлге алганың соода бир дугаар хундө эгелеп бригаданың ажалы өнжөөн. Трактористер Ф. Рыженков, И. Пустозеров болгаш К. Петраков чүгле ажал нормазын күсүдип турар эвес, харын оон дыка ажур күсүдип турар аларганнар.

Бригадир эш В. Рыженковтун трактор бригаданы ам чаксы тарылганы кыска хуусаада доозар дээш кызымакай ажал-ишче бүгү күжүн киирген.

Ийи дугаар трактор бригаданың ажалы өнжөп турар. Ында тракторлар үзүңтөл чок ажалдап турар. Ол бригадада тракторист эш Георгий Ярыгин хун-бүрүдө 80—90 гектар черге тарааны чаштырып турар. Колхозчу комсомолчулар Г. Жданов, М. Бабкин, А. Носнов, Н. Горбонков болгаш еске-даа тараа илирткичлери нормазын үргүлчү 150—200 хуу күсүдип турар.

Улгатыр катышкан колхозтун чаксы тарылга шөлүңде ажалдап турар ажал-ишчилери тарылганы хуусаа бетинде күсүдир дээш кызымакай чүткүлүн үндүрүп турар.

С. ТУШКОВ.

Хову ажалының мурнакчылары

Таңды районда улгатыр катыштырган «Кызыл партизан» колхозтун хову ажалында ажал-ишчилерниң иштиңде күш-ажылдың бүдүрүлгүнү бедидип, бүдүрер ажалдың нормазын ажур күсүдип турар мурнакчылары хөй.

Хову ажалының № 2 бригаданы (бригадир эш Зайцев) 1200 гектар тараа культураларын, оңу иштиңде кызыл-тас тарырының планын ажур күсүткен. Ында ажалдап турар тракторист Николай Ярыгин, Балгазында машина-мал ажалының станциясының тракторист Николай Пахоруктун ажалың дуржулганын ажалдашынан, хунде 143 гектар тарааны чаштырып, хун нормазын 350 хуу чедир күсүдип турар. Тараа чаштырычылары Дөңгүрак, Дажимба, Наскыл-оол олар саялаары саадаттайын үренини уруп турар.

№ 1 бригадада илирткичлери Горбанюк, Логачев, Носнов, Котовицкий, Бабкин олар хун нормаларын 150—170 хуу күсүдип турарлар.

М. МӨМБЕИ-ООЛ.

Мурнакчы трактор бригаданы

Сүт-Хөл районда Калинин аттыг колхозтун тарылга шөлүңде эш Очур бригадирлөөн дөрт дугаар трактор бригаданы ажалдап турар. Бригада районда трактор бригадаларының аразында социалисттик чарыштың бирги черин чедиш ап, трактористтер аразында шилчип чоруп кызыл туну чаалап алган.

Трактор бригаданың трактористтери колхозтун чаксы тарылгазын болгаш черин культуваастарын база аңдарылгазын эки шынарлыг кылдыр күсүткен. Тракторист Ыглаар-оол чер аңдарылгазын хунде 120—150 хуу күсүдип, кывар, чаар материалдарны 8 хуу камнал алган. Бригадир Очур-оол тараа чаштырып нормазын 115—143 хуу кылдыр күсүткен. Ол иштиңи тракторист Ашак-оол ажал нормазын хун-бүрү ажур күсүдип турар.
К. ЧАДАМБА.

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни «Иениң алдары» орденнер болгаш «Иениң медали» медальдер-биле шаңнаар дугайында

РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Чарлыгы

(Төңгүзү, Эгези № 100 (2274), Шылда)
Алды уругларны төрзөн болгаш кижизиткен иелерни «Иениң медали» деп медальдиң I чергези-биле

1. Бычкова Евдокия Васильевна — Каа-Хем районунң «Кызыл туң» колхозтун колхозчузу.
2. Голубцова Федосья Ивановна — Каа-Хем районунң Сарыг-Сеп суурда өг-бүлө ээзи.
3. Голубцова Фетинья Ивановна — Каа-Хем районунң Ворошилов аттыг колхозтун колхозчузу.
4. Кайгородцева Анисья Савельевна — Каа-Хем районунң Ворошилов аттыг колхозтун колхозчузу.
5. Лешова Василиса Степановна — Каа-Хем районунң «Октябрь 14-чыл» колхозтун колхозчузу.
6. Лубшинкова Александра Савельевна — Каа-Хем районунң Сарыг-Сеп суурда өг-бүлө ээзи.
7. Монгуш Севиляба Чымба — Бай-Тайга районунң Бай-Тал сумузуңда өг-бүлө ээзи.
8. Ондар Чолдак-Көк Лопсановна — Чөөн-Хемчик районунң «Искра» колхозтун колхозчузу.
9. Ооржак Денмаа Дорлааовна — Чөөн-Хемчик районунң «Искра» колхозтун колхозчузу.
10. Петухова Анна Яковлевна — Каа-Хем районунң Данилова суурда өг-бүлө ээзи.
11. Салчак Баранай Наадын-Хөө — Бай-Тайга районунң Сталин аттыг колхозтун колхозчузу.
12. Салчак Норбу Араматовна — Бай-Тайга районунң Көп-Сөөк сумузуңда өг-бүлө ээзи.
13. Салчак Сержин Намнан — Бай-Тайга районунң Сталин аттыг колхозтун колхозчузу.
14. Салчак Ханжакмаа Ачылгаевна — Каа-Хем районунң «Сталинчы орун» колхозтун колхозчузу.
15. Сат Белекей Соскуроовна — Чөөн-Хемчик районунң «Искра» колхозтун колхозчузу.
16. Сухова Мария Михайловна — Каа-Хем районунң Сарыг-Сеп суурда өг-бүлө ээзи.
17. Тутанчы Өшкү-Саар Чуддумовна — Чөөн-Хемчик районунң Хайракан сумузуңда өг-бүлө ээзи.
18. Хертек Нортат Даачын-Хөө — Бай-Тайга районунң Сталин аттыг колхозтун колхозчузу.
19. Ховалыг Ворбанай Дамбыштайоловна — Чөөн-Хемчик районунң Чадаана сумузуңда өг-бүлө ээзи.
20. Ховалыг Дольба Дондулайовна — Чөөн-Хемчик районунң Чадаана сумузуңда өг-бүлө ээзи.

Беш уругларны төрзөн болгаш кижизиткен иелерни «Иениң медали» деп медальдиң II чергези-биле

1. Донгак Манзырыкчы Авыда — Бай-Тайга районунң Бай-Тал сумузуңда өг-бүлө ээзи.
2. Дреслинникова Евгения Никифоровна — Каа-Хем районунң Ворошилов аттыг колхозтун колхозчузу.

3. Иванова Мария Автономовна — Каа-Хем районунң Ворошилов аттыг колхозтун колхозчузу.
4. Иргит Чанчылай Ламазан — Бай-Тайга районунң Сталин аттыг колхозтун колхозчузу.
5. Казеева Елдокия Федоровна — Каа-Хем районунң Сарыг-Сеп суурда өг-бүлө ээзи.
6. Корбансева Мария Прокопьевна — Каа-Хем районунң үренин шынарының талазы-биле инспекциясының ажалдакчызы.
7. Кужугет Медик Курумштей — Бай-Тайга районунң Көп-Сөөк сумузуңда өг-бүлө ээзи.
8. Мещереева Татьяна Ивановна — Каа-Хем районунң школа ажалдакчызы.
9. Монгуш Серенмаа Нанзатовна — Чөөн-Хемчик районунң «Искра» колхозтун колхозчузу.
10. Монгуш Чысымаа Сундуновна — Чөөн-Хемчик районунң «Искра» колхозтун колхозчузу.
11. Монгуш Чысымаа Шуурвекеевна — Чөөн-Хемчик районунң «Искра» колхозтун колхозчузу.
12. Наскыл-оол Эдекпен Уяновна — Каа-Хем районунң Сарыг-Сеп суурда өг-бүлө ээзи.
13. Новшова Ульяна Логиновна — Каа-Хем районунң «Октябрь 14 чыл» колхозтун колхозчузу.
14. Ондар Серээ Согуяевна — Улуг-Хем районунң совхоз суурунда өг-бүлө ээзи.
15. Ооржак Мартак Бокпайоловна — Чөөн-Хемчик районунң «Искра» колхозтун колхозчузу.
16. Саая Болаа Сотпаевна — Чөөн-Хемчик районунң «Искра» колхозтун колхозчузу.
17. Саая Сандыммаа Дорлааоовна — Чөөн-Хемчик районунң «Искра» колхозтун колхозчузу.
18. Сайыт-оол Найдан Санданмааловна — Каа-Хем районунң «Сталинчы орун» колхозтун колхозчузу.
19. Салчак Серенмаа Дакияевна — «Сталинчы орун» колхозтун колхозчузу.
20. Сарылар Чийитпей Чолдаковна — Чөөн-Хемчик районунң «Искра» колхозтун колхозчузу.
21. Хомушкү Намзыл Дунчунмейовна — Чөөн-Хемчик районунң «Искра» колхозтун колхозчузу.
22. Черепанова Ульяна Терентьевна — Каа-Хем районунң Сарыг-Сеп суурда өг-бүлө ээзи.
23. Чериповцева Таясья Трофимовна — Каа-Хем районунң сельпо ажалдакчызы.

РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы
М. ТАРАСОВ.
РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретари
И. ЗИМИН.

Москва, 1951 чылдың апрель 23.

ДООЗУННУГ БУГАЗЫНЫҢ ТУДУУНДА

Тес-Хем районунң Доозуннугда чаа тарылга бугазын тудуп доозарының өөлүгү сезон ажалы дүргөн темпийи чоруп турар.

Буга тудуунда Тес-Хем райондан 211 кижини, Эрзин райондан 127 кижини, база областың суг ажал-агый артелиниң болгаш Тес-Хем МТС-ниң боду дүжүрер 2 машиналары, 1 автомашназы, 6 тракторлары ажалдап турар.

Буга тудуунун ажалын ВКП(б)-ниң Тес-Хем райкомунуң секретари эш Лопсан-Серен, райкууском даргазының орадакчызы эш Чадамба, Эрзин райкууском даргазы эш Чымба олар доктаамал удурутур турар. Буга тудуунда кезер кызыл-оңу, библиотеканы тургускан. Ында ВКП(б) райкомунуң пропагандаистери Ендан-оол, Парфенов, база агитаторлар буга тудуунда ажал-ишчилерниң ортузунга масса-политиктиг ажалдары эки чорудуп, агитхууду-старны, хана солундарын, көргүзүп сымбаларын үргүлчү үндүрүп, солун номчулгаларын кылдып турар. Ол ышкаш кинофильмдерин үргүлчү үндүрүп турар.

Буга тудуунда колхозчулар болгаш ажалчы чоннар тус-тус бригадалар бо-

луп алгаш, социалисттик чарыш-биле ажалдап турар. Буга тудуунга хергелетинер ыш болгаш даш материалдар бурун белең. Май 10-дан 20-ге чедир буганың өөлүңдө 4 дамбылар кылдыңган болгаш 3,5 километр дүртүгү черин наснан. Тудуугулар буганын узуң унун хандыр казып турар.

Май 19-та буга тудуунун ажалының түңгөлиң үндүрүшүшан хөй кижини кырыкчилик хурал кылган. Ук хуралда ВКП(б) обкомунуң секретари эш Тока киришкен болгаш буга тудуунда ажалдап турар ажал-ишчилерге байыр чедирип чүве чугаалаан.

Буга тудуунга эки ажалдаан дугайында Чыргалаанды сумузуңда улгатыр катыштырган Калинин аттыг колхозтан келген комсомолчулар бригаданы шилчир кызыл туну чугаалап алган. Май 20-де областың национал театрының артистериниң Тыва болуң буга тудуунда ажал-ишчилерге солун концерт көргүскөн.

Буганың кол тудуун май 25-те доозар, буганың кол уну-биле сугну бадырар деп соруда-биле буга тудуучулар чангыс өл-сеткиңди ажалдап турарлар.

М. ЧУГУР.

Школалар ажылыгына ажылчы чоннуң идепкейлиг киржилгези

Өвүр районун Чалааты сумузуңун төүндө чурттагы херэзөөнөр ында эге школаның ажылыгына дузалажып, өөреникчилерниң шупту 232 иштиги хевин болгаш чоорганнарын халаска чүп берген. 40 аныг санын анызы-бүрү хептерин септеп бергенер.

Бо ажылга Сержики, Андыраа, Шоома олар идепкейлиг киришкенер.

М. АРАТ-ООЛ.

Сүт-Хөл районун Хөлчүктүг суму-зунда эге школага дузалаар шефти суур чогууаң херэзөөннөр комсомолчу Хаваның удуртулгасы-биле органи-заастап, өөреникчилерниң 112 санын иштиги хептерин чутган болгаш школа-ның 6 өрээлдерин чутгайлап, чүп берген. 91 санын анызы-бүрү хептерин септеп берген.

Шеф ажылыгына Хава, Чалыңмаа, Үндүмөй олар эки киришкенер.

Сүт-Хөл районун Хөлчүктүг суму-зунда Саглай не бүгү-нигиниң ыязыла өөренип эге өөредилгезин ботта-дыр дугайында Хоолунуң ада-иелер-ге дагыш турар хүлээлгезин үлгөргөш-биле күүседип турар. Оң 3 уруглары школада өөренип турар. Эш Саглай уругларының эки өөредилгезин дээш хүн-бүрүде сагыш салышыны санып, школага өөрениргине болгаш ба-жың онаалгаларын күүседирине таа-рымчалыг байдалды оларга тургузул- берген. Эш Саглай башкылар-биле үр-гүлүнүң харылаазын тудуп, уруглар-ның кичээлдерин дашкаар бажыңга өөредилгезин канчаар организаастар дугайында сүмени олардан ап турар. Оң түнүселинде Саглайның 3 уруглары чаңгыс-даа катал кичээл үзүп хөрбөзүн болгаш үргүлчү «4», «5» демдектер-лиг өөренип турар.

М. ДАДАР-ООЛ.

Уругларның өөредилгези чедишкени-ниң болур чоруу ада-иениң талазындан улуг кичээлгени болгаш хайгааралды салтанаттан хамаарык деп чүе бил-дингир. Ол сорулганы Чөөн-Хемчик районун Хөндөргөй сумузуңун «Кы-зыл тараачын» колхозта эге школада 3 уруглары өөренип турар 68 харлыг Хумбужа не эки күүседип турар.

Уругларның өөренип турарын үр-гүлчү хайгаарал, неделя санында баш-кыларның чорудуп турар кичээлдерин-ге олуржуп, башкыларның арга-сүмезин ап турар. Оң түнүселинде, ук иениң 3 уруглары шуптузу чүлге «4» болгаш «5» демдектерлиг өөренип турарлар.

К. ДАЛАЕВ.

Чөөн-Хемчик районун Чадаана эге школаның повараңа эш А. Саржако-ва 1948 чылдың майда ажылдап кир-ген. Бо арамында эш Саржакова хү-

лээлгезин бедни-биле хүндүткөп көрүп, ак-сеткилдин-биле ажылдап келген. Оң өөреникчилерге кылып берип турар че-миңиң шынары кончүг эки. Столовага чөмчөнгөн өөреникчилерниң «Четир-дим» деп чылыг өстерин эш Саража-кова үргүлчү дыйнаар.

Эш Саржакова столованы бичи-даа хир чок кылдыр чүп, арыг-шевер кылдыр тургускан. Эрткен чылын дыш-танылга үезинде столовазын септеп, чугайлаарын боду күүсеткен.

М. МОНГАР-ООЛ.

Ажылчын Чудур Сүт-Хөл районун Улуг-Алаа сумузуңун эге школазынга 8 чыл иштинде үргүлчү ажылдап кел-ген. Баштай бажың аштакчызынга ажылдап тургаш, бодунуң эки-турамы-биле хлеб быжыраар ажылга мергешип өөренип алган болгаш ам ол школаның хлеб быжырыкчызында ажылдап турар. Эш Чудур эки шынарылгы хлебти бы-жырып, хүн нормазын 200 хууга күү-седип турар.

Эш Чудур школаның өске-даа ажи-лыгына идепкейлиг кирип турар болгаш эрткен чылын школа септелгезинге ы-зымаккай чүткүлдүү-биле ажылдап кел-ген. 1951—1952 өөредилге чылында школа-ның септелгезин дүргөн доозарынга идепкейлиг кирип, хүн нормазын 150—200 хууга күүседип деп хүлээ-лени ол бодуңа ап турар.

М. СОКУС.

Тере-Хөл району Чыргалаңды чеди чыл школанында Чигиңрей кадай ам ийи чыл ажылдап келген. Оң хары улгады берген. Ыңчалза-даа ол школа-да кызымаккай күш ажылчыларының би-рээзи. Ол школага, өртөн эрте 5 шактан эгелээш, кеңээ орайга чедир ажылдаар. Оң ажылдап турар класстары кезээде арыг турар. Эртен уруглар өөренири-биле класстарыга келирге, ол шагдала арыглааш, чылыдыр одап каан турар. Ыңчангаш уруглар Чигиңрейни эки кызыл шырайындан-на илден.

Оң ажылдап турар класстарында ол иениң бодунуң ийи уруглары өөренип турарлар. А улуг олгу Борбак-оол ала школага сүт сөөрткүчү болуп ажылдап турар. Ол боза-ла нези Чиги-ңрей ышкаш күш-ажылчы оол. Бор-бак-оолдун күш-ажылга ынаа — оң мочак-мочак салааларында болгаш соокка дадыга берген арнының хүрөң-кызыл шырайындан-на илден.

Ыңчангаш иешкилерниң школага күш-ажылды бедни хүндүткөлдө эдилеп турар. Ол мурнакчы иешкилерниң атта-рын районун хүндүлүг самбыразындан көрүп болур.

В. ТҮМЕН-БАИР,
Чыргалаңды чеди чыл школаның башкысы.

Кызыл хоорай башкыларының хуралы

Кызылдың № 3 ортуман школазынга бо чылдың май 16-да Кызыл школала-рының бүгү башкыларының катышкан хуралы болуп эрткен. Аңаа ВКП(б) хоор-зомунуң секретари эш Г. Н. Сте-панов «Шүгүмчүлөк болгаш бот-шүгүм-чүлөк коммунистиг тургузушунуң кол методу» деп аттыг лекция номчаан. Ук лекцияны башкылар улуг кичээлге-биле дыңнаанар.

Лекция төңгениң сөөлүндө элээн хөй башкылар айтырыг салган болгаш оларга эш Степанов долу харылары берген. Лекция соонда башкыларың боттарының бот-тывынгыр уран-чүүлдер көргүзүүнүң концерти болган. Көргү-зүңнүк баштайгы чүүлүнге А. Остров-скийниң «Орулгалыг чер» деп шизин-диз кезиндин көргүскөн. Башкыларың ыра ансамбли «Төрөөн Иртыштың ча-нынга» деп Соловьев-Седойнуң ырын, «Аныяк тургузукчуларың ыры» деп Дунаевскийниң ырын, «Аныяк дарган» деп Макаровтуң ырын ырлап күүсеткен. Башкы Мария Ивазова Тешухова Ды-

совичийниң болгаш Слабодскойнуң «Бис чүге ыңчалдыр чугаалажып турар бис» деп фельетонун номчаан. Тешуко-ва утбашкылар «Алдарлыг далай, ыдыктыг Байкал» деп улустуң ырын ырлааннар. Башкы Вишнякова «Калпы сыйы чечетилиң эгелээр» деп ыры ырлап күүсеткен. Концерттиң төңчү-зүнде М. И. Тешукова «Чердаш» деп танцыны овоз көрүштүү-биле күүсеткен. База № 3 школаның бөлүк башкылары «Рассыпуха» деп танцыны коллектив-ти-биле күүсеткенер. Башкыларың ол бот-тывынгыр уран-чүүлүн М. И. Тешукова белеткен удурткан.

Областың профес эвилелдериниң, ба-за культура бажыңының тургускан ком-миссиязының шитпиги ёзуугар бот-ты-вынгыр уран-чүүл көргүзгөргө индеп-кейлиг кирип келген В. И. Пуговкин, И. В. Вишнякова, М. И. Тешукова дээн ышкы башкыларга хүндүлөк бижиктер-ни ол хуралга тывыскаан.

Ада-иелер хуралы

Бо чылдың май 15-те Кызылдың № 3 ортуман школазының ада-иелерниң хуралы болуп эрткен. Ол хуралга «Эк-заменнер үезинде ада-иелерниң ролу» деп илеткелди ол школаның өөредилге эргелекчизи Е. А. Кыязева кылган. Е. А. Кыязева экзаменерге белеткел үезинде школаның-даа, ада-иелерниң-даа талазындан болган чөптөстери, ылангыя 70 аныг өөреникчилерниң эк-заменерге кирип шыдаайын барганы-ның чылдагаанын бодунуң илеткелге тодаргайлап чугаалаан. Экзаменге кир-бейн барган өөреникчилерниң хөй кезин орус дылдың болгаш математиканың талазы-биле багай демдектерин алган болган.

Ол хуралга школа директору Л. В. Дятлова санал бергеш, экзаменнер үе-зинде өөреникчилерге сагытса чогуур дүрумверин болгаш хүн режимин хажык чокза күүседириниң дугайында ада-ие-лерге бодунуң чагыны берген. Экзамен-нер үезинде өөреникчилерни чүзүн-баазын бажың аныктыга чарткытар чорутуу канчап-даа болдурбас дугайында ол бодунуң саналына база демдегилеп чугаалаан.

Хурал доозулган сөөлүндө бүгү ада-иелер тус-тус класстарга тарап чо-руттулааш, боттарының уругларының өөредилгезиниң дугайында тодаргай дыйнакчыларны класс башкычыларындан алгылааш чорутканнар.

Е. ГОЛЫХ.

Уругларның кижизидилгезинче сагыш салыр херек

Школада өөренип турар уругларның өөредилгезинче сагыш салбас, оларын ала-чөмчөк болгаш идик-хевин хандырып бербес ада-иелер Улуг-Хем районун чылдың сумуларында бар. Хөндөргө суму-муз Донгак Намзырай, оң кадайы Би-че-оол олар школага өөренип турар ийи олгун идик-хөп-биле хандырбаан, ың-чангаш, ол оолдар кыштың соогуң зон-чүк багай хептерин эргиргенер. Би-че-оол кадай хөй уруглуг дээш күүүвенд-ай санында ап турар 100 рубль дуза-ламчызын оолдарына селиг, чарап хептер садып бээрине ажылгайын тур-ар.

Ол сумунуң Монгул-оол, оң кадайы Сенденмаа олар бодунуң олгунуң өөре-дилгезинге шаштыг чедирип, хары

«ийи хүнүң өөредилгези хамаан бе, Хову-Аксандан хлөбөт экиел» деп ол-лун эттеп сывырып турганар. Монгул-оол олгун идик-хөп-биле багай хандыр-ган. Сенденмаа хөй уруглуг дээш күүү-венд бир угда 2500 рубльди алган эи-резинде, ол акшазындан олгунга чүчү-даа садып бербээн.

Суму Советиниң даргазы Шырап-оол боттарының школачы уругларының өөредилгезинче сагыш салбас, шаштык жуураштырып турар Намзырай, Мон-гул-оол оларга чогуур харысалганы хүлээ-лөтпөй турар.

Намзырай, Монгул-оол оларга бо дугайында чогуур харысалганы хүлээ-ри негетинип турар.

М. ДОНГАК.

Хоорай чагайжыдылганын

Чыл келген тудум-на бистиң областың хоорайлары болгаш колхозчу суурлары-ның чагайжыдылганынче сагыш салы-шыны улам улгадып, хоорайларын болгаш колхозчу суурларының чагайжы-дылганын түрүнө хөй-хөй түнүкт акша хөрөңгини үндүрүп берип турар.

Мурнуку чылдарда Туран суучу болза, чигелендир шөйлү баткан бичи суур-жугаш кылдыр көстүп турган. Туран эм хоорай апарган. Чурум-чыскаал, план чок кылдыр тутунган кызаа кудумчу-ларны чаартып планнап, база хоорайны чагайжыдылганынча ыш тарылгазын олур-туп, садчыгаштыг шөлдери кылыры-ның ажылы эгелеп турар.

Хоорайның садчыгаштыг шөлүгезин-де ыш олуртулганы эгелээн. Спорт шөлүн садчыгаштыгы шөлдериң ор-тузунга кылырын чаартып планнап тур-ар.

БИСТИҢ КОРР.

Колхоз тудуларының ажылында

Тудуг бригадасы эки ажылдап турар

Чаа-Хөл районун Ак-Туруг суму-дугулар кылар ажылдарын план ёзу-зунда Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артели организаастатынгандан бээр каш-ла айлар эртип турар. Колхозчу ажил-кишчилер тудуг сууржулганың улам ынайгы хөгжүлдээш дээш кызымак ажылдап турарлар.

Колхозтун төвү—Суг-Бажа суурда эд-дээ тудушкун калбак хөмчөөлди-биле чорутуруп турар. Ол суурда школа, интернат, 5 аал ишти чурттаар башкы-лар бажыны, 2 аал ишти чурттаар көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниң бажыны, магазин, кижи болгаш мал эмнелелериниң салбырларының тудуг-лары, суму Советиниң база колхоз баш-таар чериниң конторалары, чуртталга бажыңнары суурнуң хевирин аян кирип турар. Ол суурга барган хандыг-даа ки-жи колхозчу суурнуң өзүп турарын оон көрүп болур.

Колхоз баштаар чери тудушкун бир бригаданы тургускан. Тудуг бригада-зын М. Ортун-оол удуртуп турар, бри-гаданың составында 60 кижи ажылдап ту-рар. Тудугчулар бригаданың чокуу үе-де кылар ажылдарының планын чога-таш, колхоз баштаар черинге бадыла-дып алган. Бригаданың составында ту-

гаар тус-тус хуваашкан.

Колхозта чуртталганың 30 аныг ба-жыңнары бар. Оларның хөй кезин ча-гыс аай хевирлиг төлөвилел ёзуугар ийи, үш өрээлдерлиг кылдыр туттунган. Ы-дыг чарап, делдем чагыс аай бажың-нарда Берзи, Санлак, Ортун-оол, Дам-баа-Хуурак болгаш оон-даа өске колхоз-чулар чурттап турарлар. Ам беш ба-жыңнарын тудуу доостурунга чоокшу-лап турар.

Колхоз бо чылын чуртталганын 10 аныг бажыңнарын тудар планын. Туд-уг бригаданы 2663 санын чудуларны тайгада кезип белеткээш, машина бол-гаш терелги алттар чоруп болур ак черде сөөртүп үндүргөн. 836 санын чу-дунтары, 500 аныг кылын чуга ман-зыларын тудуг шөлүндө сөөртүп экиеп алган.

Колхоз бо чылын туйубу бүдүрүл-гезин ажылдап деп турар. Суму Со-ветиниң депутаты эш Х. Чолдакка ба-штаткан 12 херэзөөннөр туйубу өртө-дир 30 кулаш ыяшты белеткеш дооскан. Са-рай кылырынга херелетинер 300 саныг чуга манзылар база белеп. Туйубу бүдүрүлгези удавас ажылдап эгелээр.

К. ОНГА.

Колхоз тудуларының ажылында

Колхозтарның чуртталга болгаш өске-даа тудуларының ажылдары болза, ажылдың бүгү үезинде чорутуруп болгаш олче улуг кичээлгени салыры-негеп турар. Колхоз тудуларының ажи-лы чүлге тудуг бригадаларының херээ-зөөс, колхозтарның баштаар черлери олче хүн-бүрү сагыш-салып, ында ажыл-дап турар тудугчуларга немелде күш-терин чорудары негетинер.

Бо чутула сорулганы Улуг-Хем рай-онун чылдың колхозтары эки билеп, колхоз тудушкун талазы-биле мурнакчы болуп турар. Бо чылдың эрткен айла-рының дургузунда районун бүгү кол-хозтарында 11.620 кубометр тудуг ы-жы белеткээр планын тургаш, ам херек кырында 9516 кубометри белеткөөн ийинке, азы районун тудуг ыжы белеткээр планын 81.8 хуу кылдыр күүсе-тинген. Районда нити тудуг кылырынга белеткөөн ыяштың 3747 кубометри ту-дуг кылар черлерде сөөртүнгөн болгаш ол ыштар-биле чуртталганың 73 ба-жыңнарын туткан.

Торгалында «Күш-ажылдың хостуу» колхоз (даргазы Маклаков, партия эге организаациязының секретари эш Хуна-жык) 800 кубометр тудуг ыжы белет-

кээр тургаш, 825 кубометр ыяшты тай-гада кезип белеткээш. Ол белеткөөн ы-жының 650 кубометрин тудуг кылар черинде экиеп, 9 чуртталга бажыңнарын туткан.

Чагында Киров аттыг колхозтун Тоң-гак Дамдычпап бригадирлөөн тудуг бригадасы эрткен айларның иштинде 11 чуртталга бажыңнарын тудуп тургус-кан.

Ындыг-даа болза, районун чылдың колхозтарында тудуг ажылы кошкан чоруп турар, харың чамдыктары чорут-панып турар. Ворошилов аттыг колхоз (даргазы эш Чаш-оол, партия эге организаациязының секретари эш Мандый-оол) ыш белеткелди 38 хуу, Маленков аттыг колхоз—56 хуу кылдыр күүсе-тен. «10 дугаар Улуг хурал» болгаш «Кызыл Тул» колхозтары чаңгыс-даа бажың тудушкунун дооспаан.

Колхозтар суурларын чагайжыдыр, колхозчу көшкүн тараачынынын суур-жунга кирнерин хандыраарын колхоз баштаар черлери билери чутула. Ы-ңчангаш, колхоз тудуларының ажылы-че улуг кичээлгени салыр жуурулг.

М. БУГАЛДЫ.

Ыш тарылгазын киржип турар

Облпотребсоюзтун коллективниң чоокта чаа болган хуралына хоорайга ыш тарырып анылга коллективтиң кир-жилгезиниң дугайында айтырыгың чү-палашкыш аңаа идепкейлиг киржири шиттирилеп алганнар.

Ол шиттирин дордан-на күүседип өгөлей бергенер. Майның 13-де дыш-таным хүнде облпотребсоюзтун коллек-тивни 100 ыны тарырып оңгарларын зас-ван болгаш 100 метр кире ыш херим

канаазын будуп септөөн.

Ук коллектив эрткен чылын ыш тар-ылгазына база мурнакчы киришкен-ер, ыңчаарда 490 ыштарын коллек-тивтиң девискээринге тараан болгаш ол ыштарның камгаланы хандыраары-биле 60 метр черге херим жаааларын тут-кан турган.

Коллективте ыш тарылгазы ам-даа үргүлчүлөп турар.

И. ТОРЖУ.

Школаларның чайгы дыштанылганын дугайында

Уругларның коммунист кижизидил-гезин доктаамал боттадырар төлө-дө, өөреникчилерни чайгы үеде школа-ларың хайгааралындан дашнааралды болбас жуурлуг. Ам өөредилге чылы доозулган болгаш школаларның чай-гы дыштанылганы эгелеп турар.

Школаларның, өг-бүлениң болгаш бү-гү хөй-нигиниң сорулгазы болза, чай-гы дыштанылгалар школаның кады-гы-шыл байдалын быжыктаар, чаа өөредил-ге чылынга уткуштур оң улам быжык күштерин, серген байдалды чыып аты-рынга дузалаа чогуур чайгы дышта-нылганы чөп организаастары болур.

Школаларга өөредилге чылы, экзамен-нер доостуру биле түр соксаар. А чайын кижизидилге ажылы сонсаынган турул болбас, харың хөй ызы хевирлерге үр-гүлчүлөп турар жуурлуг. Чайгы дыш-танылгалар үезинде уруглар-биле кижизидилге аныкын педагогика талазы-биле шынгым бодамчалыг организаастар хер-рек. Ол дугайында Н. К. Крупская хөй удаа айтып келген. Пионерлерге чага-зында оң бизниси болза: «Дыштаныл-га дыштанылга-биле дөмей турбас. Ме-дередилге өзүлденн талазы-биле ажи-кты хөй чүүлү бээр дыштанылга туруп болур, а чамдыкта туруп басыраар болгаш уган талазы-биле аймаараар байдалга кирип болур дыштанылга ба-за турар».

Уругларның шын дыштанылганын организаастарына бистиң чуртта, ол ышкыш бистиң областа-даа кайгамчык таарымчалыг аргалар бар. Бо чылын дөрт районга пионер лагерлери, анык техниктерниң станциялары, пио-нерлер бажыңнары, уругларын спорт школалары ажылдап эртер болгаш шко-ла бүрүзүңе уруглар шөлүчөптөри ор-

Ооң-биле чергелештир, бүгү областа школаларының шеригизилгелег болгаш туристиг походтары, экскурсиялар кал-баа-биле организаастарың эртер.

Уругларның чайгы кадыкшылгалыг хөмчөргөргө бо чылын чүлге улус чырыдышынының шүгүмү-биле безин 150 муң аныг рубльди чарыгдары көрдүнгөн.

Эрткен чылын чайгы дыштанылгалар үезинде уругларның ортузунга кижизидилге ажылы дына улуг чөптө-стөрлиг болуп эрткен. Олар хамкыкты мурнунда массалык болгаш системалыг эвес байдалдарга таварышкан. Пионер лагерлериңче дыштанып чорутулаан болгаш экскурсияларга айтканын үгү-дүлөөн школаларына санавас болза, область школаларының дыка хөй уруг-лары кандыг-даа хөмчөргөргө-биле хаара тутпайн, организаас чок дыштанып эрткен. Бот-тывынгыр уран-чүүлдерин калбартыр, күш-ажылга кижизидери, күш-культура, спорт кылыры дээн ыш-каш, уругларның кадыкшылдыг дышта-нылганын организаастарыңче улганга инжиктивалар калбарбайн, олар бүгү хөй-нигиниң талазындан кыдыг-даа деткимче ал шыдаван. Кызылдың пи-онер лагеринге уругларның дыштаныл-газы дына улуг чөптөстөрлиг болуп эрткен, ылангыя аңаа кадырлар шил-ди алышыны тергин багай болган демдеглээр херек.

Устунде чөптөстери бо чайгы дыш-танылгаларын үезинде болдурбасы-ба-

ла кижизидилге ажылы, оң организа-циязын үндөйүн-биле эде тургузар бол-за чогуур. Мынчангаш, чайгы дышта-нылгаларга уругларны аргалыг-ла болза, хөй-биле хаара тудары чедип алыр. Лагерлерге шилип адынган уруглар чүлге 21—25 хүннерде организаастыг дышканылгага хаара тутуур чүе бол-ганда, оларны база кандыг-даа хөмчө-ргөргө хаара тутуу маане эрткан бү-гү өөреникчилери дыштанылганын массалыг хевирлеринге залбаа-биле хаара тудар херек. Ыңчангаш, оларны анызы-бүрү шеригизилге оюнулары, ту-ристиг походтарга, чурт шизилээр-ниң экскурсияларына күш-культура, спорттун маргылдааларына калбаа-би-ле кириштирип, оларны шак мындыг организаастыг дыштанылганын чөп удур-туру— улус өөредилге органныраың, школа удуртукчуларының, тус-тус башкыларының, ол ышкыш комсомол организаацияларының чугула сорулгазы ол.

Устунде хөмчөргөргө аңгыда шко-лачыларның ортузунга чайгы үеде күш-ажылды кижизидилгезин калбартып, оларны школа чанының устакостары-га, колхозтар шөлдериңге болгаш ногаа тарылгазын, школа хориминиң чагайжыдылганынча ажылдадып туруп, хөй-ниги аныктыг аныкка киржириңиң чаңылдарын оларга бээр херек. Чайгы үеде уруглар коллективниң быжык ха-рылаазын шак мындыг аргалар-биле хандыраа чогуур.

Ындыг болза-даа, устунде хөмчөргө-ргө чорудар, оларның берге, нарын, хөй шүүделдин баш буртуугар өөренип көрөе чогуур. Ылангыя ырак черлерге узун хуусаалыг экскурсиялар чорудар, уругларның күш чөптөш кадыг болгаш нарын ажылдар кылдыртыр чорутарын болдурбайн кыска хуусаалыг экскурсия-лары болгаш походтары оларның чурттап турар чериниң чоок кавызын-га организаастап чорудар херек. Уруг-

лар ортузунга чорудар күш-культура спорт маргылдаалары, шеригизилге хер-ээ, күш-ажыл кижизидилгези, турист-тиг походтардан аңгыда, уругларның хостуг болгаш организаастыг номчул-ганын база утуп болбас жуурлуг. Ы-ңчангаш, башкылар, комсомол, пионер организаацияларының удуртукчулары чайгы үеде уруглар чечен чогаалдары хөй-биле номчаан турарын чедип алы-ры-биле бүгү-ле аргалары ап чору-дар. Эң эки ном чайгы дыштанылга үезинде школары бүрүзүңү адырыл-бас эки болган турар жуурлуг.

Чайгы үеде уругларның дыштаныл-ганын организаастыг эртер сорулга-биле, школа бүрүзүңе бир-ийден эвээш эвес башкылар ийи-ке, кижизидилчелер үргүлчү аркан турар чорутуу хандыра-ры-биле улус өөредилгезиниң органи-заастары, школар удуртукчулары ботта-рының ажылдарчыларының элчелгил дыштанылганының графикаларын таа-рыштыр аралаштырган турар жуурлуг. Уругларның чайгы дыштанылганын чөп организаастарыңа школаларның ада-иелер комитеттери, активтер, номчула бажыңнарының, клубтарының эргелекчи-лери, ол ышкыш 8—9 класстар

Социалистиг көдээ ажил-агыйнын улам ыңайгы көдүрлүүшкүнү дээш

Совет улус Ленин — Сталиннц партиянын удуртулузы-биле кайгамчыктыг тилелгелери чедип алган. Улам ажил-агыйн хөгжүдериин болгаш кат тургузарынын дөрт дугаар (дайын сөөлүндөгү бир дугаар) беш чыл планы чедишкенин күөсетинген, ыңаарга планынц кол-кол онаалгалары дык акыр күөсетинген.

Бистиң улус ажил-агыйныстың болгаш культуравыстың бүгү адырларында чедип алдынган чаа тилелгелер социалистиг тургузунгун кайнар-даа аажок улуг амьдыралчы күжү болгаш капиталистиг системадан ооң артык күштүүн база катап көргүсөн. Коммунизм тургузушкунунда, тайбыннын керээпц бьжыглашкынында совет улустуң тилелгелери кайнар-даа аажок улуг ажур дузалыг.

Бистиң социалистиг көдээ ажил-агыйныс түчүлүгү көдүрлүүшкүнү чедип алган. Тургузукчу эш Сталин болуп турар колхозчу тургузук көдөдө коммунистиг тургузушкунга бьжык суурну тургускан. Күчүлүг техника биле чепсегленген колхозтарга болгаш совхозтарга үндөйлөш, совет улус социализмден коммунизмге шилчириниң чугула түчүлүгү көдээ ажил-агый продуктуларынын өлбөшлүн тургузарынын сорулгазын чедишкенин боттандырып турар.

«Бистиң анык социалистиг улуг чер ажилымыс (колхозтун болгаш совхозтун) улуг келир үелиг», чүге дээрге, «ол зайгамчыктыг өздүдөн илереткен турар» деп эш Сталиннц баш бурунгар көрүшкүнү боттоткан.

Социалистиг эгеге организастватпган, социалистиг индустриалык чаа техниказынын дузаламчызы-биле чепсегленген, колхозтар болгаш совхозтар чер ажилынын төөгүзү каян-даа билбөөн бүдүрүкчү күштеринц өздүдөзиниң оруунда үнгөн.

Дайынган улду-биле кайчгдан көдээ ажил-агыйн көстүп көрбөөн кыска хуу-саада чедишкенин катап тургустунган. Көдээ ажил-агыйнц кол-кол культураларынын бүдүрүлгезин дайын мурнуун деннели болгаш мадың баш санын хөгжүлдөди дына улуг кемчээрге ашкан.

Социалистиг көдээ ажил-агыйн бүдүрүлгезин хөгжүлдөш, ооң бедик баранынч чоруу тараа, эът, сүт болгаш аш-чемичиң өске-даа продуктуларынын талазы-биле чоңун өзүп турар негелдени хандыр болгаш колхозтарнын база колхозчуларынц оруулаларын көүдөдир арганы берген. Тараа болгаш техниктиг культураларынц бүдүрүлгезин көүдөдир болгаш мал ажилынын продуктуларынын өздүдөш чык болгаш аш-чем үлөтүрүшүн улам ыңайгы көдүрлүүшкүнүне чиг-эттиң бьжык суурну тургускан.

Беш чылдын дургузунда колхозтарнын нийтиниң ажил-агыйн өскөн болгаш улам бьжыккан, көдээ ажил-агыйнц материал-техниктиг сууру өскөн, станция бүдүрүлгезине машина-трактор колхозчуларынц ролу бедөш. Көдээ ажил-агыйн бүдүрүлгезинц организастватчылары бедик билгилч чаа каадырлары, чер анылынын, мал ажилынын, механизациянын мастерлерин — чартыкчыларын партия өстүрүп доруктурган. Көдээ ажил-агыйн улам-на бедик темпилер биле улам ыңай хөгжүдериңге чугула бүгү байдалдар тургустунган.

Тараа проблемазы болза, көдээ ажил-агыйнц өске-даа бүгү проблемаларын, ооң иштинде мал ажилынын проблемаларын шиптирлөөриңге дүлгүр болуп дөрт эш Сталиннц айтышынында үндөйлөш, партия болза, тараа бүдүрүлгезинц күчүлүг чаа көдүрлүүшкүнү дөш демиселче массаларын организастват. Партиянын ол ажилы улуг тилелгелер биле доозулган. Беш чылдын дургузунда тараа культураларынц тарылынуу 20 ажык хуу көвүдөш; 1950 чылда тараанын нийти дүжүдү дайын мурнуунааындан 345 миллион пуд хөй болган.

Мичуриниң агробиология эртеминиң чедишкенин болгаш көдээ ажил-агыйнц мурнакчыларынц дуржулганы бүдүрүлгеге неперетпишаан, колхозтар болгаш совхозтар тараа культураларынц дүжүтүүн бедикер талезы улуг чедишкенин чедип алган. Тараа культураларынц дүжүтүүн талазы-биле беш чыл планынц боттоткан онаалгазы акыр күөсетинген.

Колхозтар тус-тус участоктарга реюрдух болуп турганында улуг черлерге бедик болгаш туруштук дүжүтүр алгырыңче идегелдини-биле шилчип турарлар. 1950 чылда тараа культураларынц гектар бүрүзүндөн чүс болгаш ооң хөй пуд ортумак дүжүтүү чүгө хөй-хөй колхозтар алган эвес, харын дына хөй районнар нийтин биле алган.

Көдээ ажил-агыйнц ажил-ишчилери беш чыл планынц сорулгаларын боттандырышаан, техниктиг культураларынц бүдүрүлгезине улуг тилелгелер чедип алган. Ол культураларынц талазы-биле тарылга шөлү беш чылдын дургузунда 59 хуу өскөн. Хлопчатникти өстүрүп үндүренин херээнде чедишкенин демделгези оңа чугула. Беш чылдын дургузунда тарылга шөлүнц 91 хуу өскөн-биле нады хөвөнниң нийти дүжүдү бары-ла үш катап көвүдөш. Украинада, Соңгу Кавказта болгаш өске-даа черлерде — чаа районнар хлопчатник тарылгазы дыка өскөн. Эш чыгыш тарылгазы дыка өскөн. Эш

Сталиннц инициативазы-биле үндүргөн суггарылганың чаа системазыңе шилчир дугайында доктаал болза, хөвө ажилдыг районнарнын колхозтарынын болгаш совхозтарынын мурнуна сугтаттыг хөвө ажилын хөгжүдериңге улуг аргаларын ажыдып турар.

Беш чыл планын чигир сөккөзүнц бүдүрүлгезинц талазы-биле харысалгалыг сорулгаларын тодаргайлаан. Көдээ ажил-агыйнц ажил-ишчилери ол сорулгаларын алдарызы-биле күөсеткен. Беш чылдын иштинде чигир сөккөзүнц тарылга шөлү 57 хуу көвүдөш, ыңаарга ол культураның нийти дүжүдү 2,7 катап өскөн.

Беш чылдын дургузунда чугула культураларынц бирээзи узун кеңириниң тарылга шөлү 90 хуу калбарган. Ол үени дургузунда кеңириниң нийти дүжүдү ийи ажык катап көвүдөш.

Тарымал тооруктун бүдүрүлгези көвүдөш. Тарылга шөлү 23 хуу калбарган, ыңаарга нийти дүжүдү 70 хуу өскөн.

Ындыг болза-даа, бир эвес көдээ ажил-агыйн культураларынц бүдүрүлгезинге улуг чепсестери болдурбаан болза, база хамыктың мурунда дүжүт ажап алышыкынында улуг чидирилерин болдурбаан болза, чедишкенин кемчээр аргажок улуг болуп турганын демделгези чугула.

Көдээ ажил-агыйн ооң бүгү адырларынын улам ыңайгы шапкын өздүдөшкө болгаш ымаңгы тарааның дүжүтүүн бедиринге улуг курлавырларыг болуп турар. Ол курлавырларын илередири болгаш долзуу-биле ажыглаары, тарааның дүжүтүүн болгаш көдээ ажил-агыйнц бүгү культураларынц нийти чымылдызын улам ыңайгы дүргөн өздүдөш хандырары — бо чылын көдээ ажил-агыйн ажилдакчыларынц кол сорулгазы болуп.

Тараа ажил-агыйнц чедишкенинери болза, көдээ ажил-агыйнц хөгжүлдөш оңу төп сорулга кылдыр көрбүшаан, мал ажилынын көдүрлүүшкүнүң проблемазын улам калбарты тургузар талазы-биле партияга дузалаан. 1949 чылда үндүргөн колхозтарынц болгаш совхозтарынц нийтинц продукту улуг мал ажилын хөгжүдериңге үш чыл планы социалистиг көдээ ажил-агыйнц ол чугула адырынын кайнар-даа аажок улуг программазы-биле көдөш ажил-ишчилери чепсеглээ.

Колхозчуларынц болгаш көдээ ажил-агыйнц тусай эртеминиң мал ажилын хөгжүдериңге талазы-биле чүткүлдүг аш-ажылы кайгамчыктыг түңнелдери эмелген. Колхозтарда продуктулу мадың болгаш куштарынц баш санынц дайын мурундагы деннели дыка ашкан.

Урелел херээниң хөгжүлдөшине улуг чедишкенин чедип алдынган. Совет эртеминер колхозтарынц болгаш совхозтарынц мал ажилынц мурнакчылары-биле кады ажилга көстүп көрбөөн бедик продуктулу-биле ылгалып турар мадың чаа уксааларын өстүрүп үндүргөн.

Бир эвес бүгү колхозтар болгаш совхозтар бьжык чеп суур биле хандырлган болза, мал ажилынц талазында чедишкенин улам улуг туруп болуп турган ийи. Элээн хөй райондарда кемнериң чедишпей турар чоруу мал ажилынц хөгжүлдөшине, нийтинц малынын баш санынын өздүдөшине шаптык болуп, ооң продуктулуун кудуладып турар.

Бо чылын нийтинц мал ажилын хөгжүдериңге үш чыл планы чууга чоңга үзүсетинген, мадың баш саны дыка көвүдөш, ооң продуктулуу бедөш турар ужурун. Аңаа хамыктың мурунда колхозтарга бьжык болгаш туруштук чеп сууру тургузары чугула.

1951 чылда кемнер бүдүрүлгези боду бүткен ситен кезер черлеринц болгаш одаларынц продуктулуун колдуунда бүтүр чартык — ийи катап улгартыры. Мын, тарымал ситенерини, чешип, корноплодтарынц болгаш силос культураларынц шөлдерин болгаш дүжүтүүн улуу-биле улгартырынын күөселин көвүдөш турар ужурун.

Тараа ажил-агыйнц, техниктиг культураларынц болгаш нийтинц мал ажилынц хөгжүлдөшине чедишкенин болза, көдээ ажил-агыйнц чепсеглээр дугайында большевик партиянын болгаш Совет чазаттынч хүн бүрүдөш сатып салышыкынын түңнели болуп турар. Социалистиг индустрия көдээ ажил-агыйнц бүгү-ле чугула ажилдарын механизастап болуп санынч техника-биле колхозтарын, совхозтарын болгаш МТС-терин хандырган. Совет күрүне беш чылдын дургузунда 15 айт күжүңе шилчидерге 538 муң тракторларын болгаш тараа ажаар 93 муң комбайнларын көдээ ажил-агыйга берген.

Колхозтарын, МТС-терин болгаш совхозтарын электриндер талазы-биле дыка улуг ажилдар чорутунган. Көдөшнц электри станцияларын күчүзү 1950 чылдын төнчүзүңе чедир 1940 чыл биле дөмөйлөргө, 2,8 катап көвүдөш.

Колхозтар, совхозтар, МТС-тер, ыяш ажил-агыйлар болгаш ыяш-камгалалдыг станциялар бодусту чартырынын сталинчы планын боттандырар талазы-биле кайгамчыктыг түңнелдери чедип алган. Камгалалдыг ыяш тарылганын 1.350 муң гектар шөлге чоруткан. Колхозтарда муң-муң чаа суг жөлбектери болгаш суг моондактарын тургускан.

Коммунизмнц улуг туудуларынц туудушкуну көдээ ажил-агыйнц мурнуна кайгамчыктыг улуг перспективаларын ажыдып турар. Куйбышевтин, Сталинградтын, Каховканың суг күжү биле ажилдар электри станцияларынын, Кол Туркмен, Мурнуу-Украинаның болгаш Соңгу Крымнын каналдарынц туудушкуну кайнар-даа аажок улуг демиселге бодусту чартып, көдээ ажил-агыйн бүдүрүлгезин чык өртектиг электри энергия-биле хандырар, ол-он миллион гектар черлерин суггарар болгаш суглууг болдурар арганы бээр.

Большевик партия колхозтарын организастват, ажил-агыйн талазы-биле улам ыңай бьжыглаарын херээңге тергиян чергениң ажур дузалыг сорулганы салып турар. Колхозтарынц нийтинц ажил-агыйн хөгжүдериңге дугайында, көдээ ажил-агыйн артелинин Уставын сагыыр дугайында партиянын сагыш салышыкыны колхозтарда көдээ ажил-агыйн артелинин Уставын үрөп турар чоруктары узууаар кемчелер дугайында ССРЭ чазаның болгаш ВКП(б) ТК-нын доктаалына бодуң илгерилээшкенин тышкан. Партия, совет болгаш көдээ ажил-агыйн органдары ол доктаалдарын удуртулга бодурбушаан, беш чылдын дургузунда колхозтарын организастват, ажил-агыйн талазы-биле улам ыңай бьжыглаар дугайында улуг ажилды чоруткан.

Дайын сөөлүндөгү беш чыл планынын чедишкенин күөсөлдөш күш-ажыкчы чаа-чаа маадырыг чорукче совет улусту соруп кирип турар. Колхозчу көдөшнц ажил-ишчилери социалистиг көдээ ажил-агыйн улам ыңайгы көдүрлүүшкүнү дөш, көдээ ажил-агыйда ол сорулгаларын чедишкенин күөсөлдөш — көдээ ажил-агыйнц бүгү культураларынц дүжүтүүн элээн бедисери, нийтинц малынын баш санын дүргөн көвүдөшери болгаш ооң продуктулуун бедирин дөш демисешип турар.

Колхозтар, совхозтар болгаш МТС-тер ам чаксы тарылганы чорудуп турар. Тарылга ажилын эртен чылта бодарга элээн организастват чорудуп турар. Чурттуң Мурнуу чүкте райондары тараа культураларынц тарылганын чедишкенин дооскан. Ортааң куржагларынц райондарында чазын тарып культураларынц тарылганы калбарган.

Чазын тарып тарааларынц тарылгазы бо чылын дыка кыска хуусаада эртип турар: 1951 чылдын май 5-че чедир чазын тарып культураларын 1950 чылдын ол үениге бодарга беш чартык миллион гектар хөйү тараан. ССРЭ-ниң Европа кезеңин ховулу болгаш ыяштыг-ховулу райондарынц колхозтары, ыяш ажил-агыйларын, ыяш камгалалдыг станцияларын болгаш совхозтары камгалалдыг ыяш тарылганын 1951 чылдын май 1-ге чедир 700 муң гектар шөлге, азы эртен чылдын май 1-ге дөмөйлөргө 55 муң гектар хөй чери тараан.

Бо чылдын байдалына, каян хоьуда хол-кол ажилдар бары-ла бүрүнү-биле механизастатыганда көдээ ажил-агыйн хөгжүлдөшине планынын күөсөлдөшнц чедишкени хамыктың мурунда техниканы дийим ажыглаарында, МТС-теринц үлгерилг ажилдарында хаммааркыр. МТС бодунуң планларын болгаш колхозтар биле керээлери күөсөлдөш турар черлерде колхозтар боду дүжүтүү ап, күрүнө планын чогуур өйдүңдөшүдөш, нийтинц ажил-агыйн бьжыглап турар.

Чаксы тарылганың бүдүзүндө Куйбышынц мурнакчы трактористеринц инициативазы-биле тракторларынц бедик бүдүрүчүлүгү чоруу болгаш барыш дүжүттерин алгыры дөш чуртта чартык калбарган. Чарыштын эгелекчилери — Краснодар крайнын Малороссийский МТС-те Иван Бунеевтин трактор бригаданынц трактористери чаксы тарылганын үезиниң дургузунда эртен чыл биле дөмөйлөргө тракторларынц бүдүр ажилын 30 хуу көвүдөш шыдаан. Бүгү-ле МТС-терде бар болуп турар курлавырларын чөп ажыглаары бистиң күрүневиңе кайы хире аныктыг болуп турарын сактып бодарга берге эвес.

Тракторларынц ийи элчелдиг ажилды хандырары, бүдүрер ажилды элчел нормаларын тракторист бүрүзү күөсөлдөш, трактор бригадаларынц ажилын шак графиниң Эзугаар организастваттары — тарылганын, дүжүт ажаал алышыкынын хуусааларын кызырар болгаш аңаа үндөйлөш, тарааның дүжүтүүн бедириниң, тараа болгаш көдээ ажил-агыйнц өске-даа культураларынц нийти чымылдызын көвүдөшнц чедип алгырың аргазын бээр.

1951 чылда көдээ ажил-агыйн хөгжүдериңге планынын хол ылгалдыг чүлү болза, көдээ ажил-агыйнц бүгү адырларына сан болгаш ылангыя шынар талазы-биле көргүзүлгенин бедик өздөш болуп турар. Көдээ ажил-агыйнц бүгү культураларынц дүжүтүүн элээн бедисери, колхозтарда нийтинц малынын баш санын улам ыңай көвүдөшери, ооң-биле кады ооң продуктулуун бүгү тала-биле бедириниң планда көргөн. 1951 чылда көдээ ажил-агыйн хөгжүдериңге күрүнө планын дөндүр болгаш акыр күөсөлдөш коммунизмнц тилелгези дөш демиселди улуг херээңге көдөшнц ажил-ишчилериниң улуг салышыкыны болуп.

П. ЛОБАНОВ.
ССРЭ-нин Көдээ ажил-агыйн министринц орадакчызы.

«Улустар аразына тайбынны бьжыглаары дөш» деп делегейинц Сталинчы шаңналынын лауреады, Де Франс Колледж деп өөредилге чериниң профессору, Франциинц эртемир академиязынц кешигичү Фредерик Жолио-Кюри.

«Улустар аразына тайбынны бьжыглаары дөш» деп делегейинц Сталинчы шаңналынын лауреады, Севрде (Франция) Экл Нормальдинц (дөдө өй-тип школаның) хүндүлүг директору Эжени Коттон.

«Улустар аразына тайбынны бьжыглаары дөш» деп делегейинц Сталинчы шаңналынын лауреады, Мексиканың шериг-далай министри чораян Эрберто Хара.

Тайбынның дидим камгалакчызы

Депшилгениң болгаш реакциянын аразында, тайбың лагериниң болгаш дайын лагериниң аразында демиселдиң төөгүлүг тулушкуннары барыын Европа интеллигенциянын эң эки төлээлекчилери тайбыннын чырык херелиңче, бистиң сталинчы Москваысче хандыктырып турар.

Чер бөмбүрээниң кырында миллион-миллион кижилерге ооң ады билдингир болурун мурнунда Эжени Коттон ийи-бүрү чурттарынц тодаргай угаанын, арыг чүрөктиң болгаш эки сагыш сеткилдиг хөй-хөй кижилери ышкан узун орукту эртен.

Морская Шаранта департаментиниң улуг эвес черинге төртүңгөн француз кыс Эжени Фейстичиң Севрде башкы институтунуң директор ажилына чедир депшөөн оруу узун болган.

Севр институтунуң профессор кафедразындан Римге болгаш Стокгольмга, Прагага болгаш Будапештиге конгресстеринц болгаш конференцияларынц индирлеринге чедир, тайбың талакчыларынын Ийи дугаар Бүгү-делегей конгрессиниң индиринге чедир оруу оон-даа нарын болгаш берге болуп.

Ам хөй-хөй херээженер Эжени Коттонну боттарынын нези деп адал турар. Херээженеринц Бүгү-делегей демократыг федерациязы болуп болуп 91 миллион кижилг улуг организастват удурунуга шынында кайы хире хөй күш болгаш Эзулуг не сагыш салышыкын херек деп чүве илдеп болуп турар.

Бүгү чурттарынц депшилгели эртеминер Эжени Коттонну мурнакчы эртеминц Эзулуг төлээлекчи кылдыр көрүп турар. Бүгү делегей конгресстериниң индирлеринден Эжени Коттоннуң чугазын дыңнаар аргалыг болган бурунгаар депшилгели аныктар, чүс-чүс муң анык оолдар болгаш кыстар Коттонну мерген угаанын болгаш ыяш башкызы кылдыр көрүп турар.

Севрде ийи кат улуг эвес бажыкчыгакча почта дажыкчызы хүн-бүрү-деле-ле бүгү чурттарынц почта маршаларын чыгырган чагааларын, телеграммаларын, саазындан азы ак чечектерде кылган, нургулайында саазына чураян көк-буга куштарын өкөл берип турар. Чер кырында чүс-чүс муң илеринц ынагы болгаш хүндүткелди соруп киришкенин агышкын-биле бажыкче кирип турар.

Язы-бүрү чурттарынц мурнакчы эртеминер, делегейинц мурнакчы демократыг аныктары, депшилгели херээженер идепкейлиг политиктиг ажилдакчы, тайбың дөш чүткүлдүг

демеселчи Эжени Коттонну билеп алган болгаш аңаа ынакшаан.

Делегейинц ийи дугаар дайынында чедир Эжени Коттон болза, алдарлыг эртемин болгаш сагыш човангыр не, бодуңуң бүгү күжүн чүгө эртем ажилыга болгаш өг-бүлөзине берип турган. Севр школазына кижизитинген, «Университет эртемин херээженер ассоциациязы» деп херээженеринц консервативтиг организастват-биле харылзаалыг Эжени эртем ажилын кылып, политикадан дашнаар турар ужурул деп чүгөге үр-үр чылдарда бүзүрөөн чораян Гитлеринц эжелелдин чылдарында Севрде ийи кат бажыкчыгактын мурнуна гестапоун (чакыт полиция) автомакидан кээп доктааган болгаш делегейге ады үнүп турган эртемин. Эжениниң ашаа, чеден ийи харлыг Эме Коттон ооң огул партизаннарык чорып баргаштыг Жерар деп эрес-дидим командир деп билдинип турган үеде туттуруп хоругдатырган. Эжени Коттонунц медреселде өскөнүшкенин болган. Француз патриоттарың демисели ооң демисели болу берген.

Делегейинц ийи дугаар дайын доозулган, ыңаарга Эжени Коттон тайбың болгаш демократия дөш демисел улам чылап турар деп чүвени билип турган. Америя империалистер эртемин өлүрүңчү чоруктуң чепсээ кылып алганын Эжени көргөн.

Эжени Коттон херээженеринц демократтыг Бүгү-делегей организастват тургузар дугайында саналды кириген. 1945 чылдын ноябрьде херээженеринц демократыг Бүгү-делегей федерациянын үндөйлөп тургускан, херээженер демократтарынц бир дугаар Бүгү делегей конгресинге Эжени Коттон федерациянын даргазына сонгуттурган.

Миллион-миллион бөдүн кижилер Эжени Коттонга ынак болгаш хүндүткээр.

Эжени Коттонунц ады дайын кысыкчыларына өкөзөниң болуп турар. Олар хөй нийтин улуг ажилдакчынын ат алдарын, эртемин болгаш башкынын ат алдарын хөме басып каар деп бодоп турганар. Франциинц бо үедеги американыраан чагырыкчылары Эжени Коттонга улур сүт херээн кылып, француз херээженер Эвилелинц парлап үндүргени Вьетнамада дайыны сойлап илередиң турар плакат дөш Эжени шериң трибуналынын судуга шилчидер деп турган. Францияга болгаш Бүгү делегейге залбарып үнгөн удуранышыкынын калбап шимчээшкени Эжени Коттонунц «херээн», «катап истеп хы-

нары-биле хамааты судка шилчидерин реакцияны албадан.

Чүгө дипломаттыг хеп кеткен чалчалар эвес, харын «Университет эртемин херээженер ассоциациязынц» кешигинери, шаңдакы өнүгүтери Эжени Коттонну бужар бак хир-биле бычлаарып күженишкенин-биле гезелээ. Ындыг болза-даа, чакыт катыжыкшынар-даа, бужар бак истээшкенин-даа тайбынның дидим камгалакчызын бажык туруштуун божанадып шыдааан.

1946 чылда-ла Коттон бодуңуң ажим чагазына коммунист эвес-даа болза, Франциянын карачаныг ак-сеткилдиг партиязы болуп Франциинц коммунист партиязы-биле кады чоруп олураына чоргарларын мен деп медегалез. Аңаа келир үе хаамаркыр турар. «Мын чыгыштың коммунистер-биле кады баар болгаш баар-даа мен» деп Эжени бижип турган.

Чеден харлыг херээженниң чүткүлдү күш-ажылынын хүнүн келир үега баарлааткан. Ол келир үе—тургузукчу чогадычы, депшилгеге болгаш демократыга тайбың.

1950 чылдын чайынында, америк агрессорлар Кореяга дайыны өскүдүп турда, бужар бак америк өлүрүчүлөр корей уруглары өлүрүп турда, Париже «Буффало» стадионга уругларын камгалаарынц Бүгү-делегей хуу болган. Стадионга 50.000 оолдар болгаш уруглар чылаган.

Эжени Коттон Парижтиң чайгы изит дөриинц адааңга стадион кырынга тура оларга Франциинц келир үезинге угадып чугалаан. Эжени Коттон дайынның айылынын дугайын болгаш чер кырында тайбынның күчүлүг камгалакчызы—Совет Эвилелинц дугайын чугалаан.

Чалы назынынч чайынычак кылыгыры болгаш арыг-чагайы ам-даа чиптөөн улуг элдең нарантары-биле Эжени Коттон ыңаа, ыракта Москваын, холдарында чечектериг, экти бедик эртип турганы Кызыл шөлду көрүп олурганы ышкан болган.

...Эжени Коттон улуг шаңналга—Тайбынның Бүгү делегей Сталинчы шаңналына четкен дугайын Бүгү делегей бо хүн билген турда, бүгү күжүн, бодуңу угаанын болгаш амьдыралчы дуржулганын улуска бараан болурунц херээңге, тайбынны камгалаарынц херээңге берип турар ол эрес маадыр херээженниң ову-хевирни бистиң мурму-вуста база катап туруп турар.

Е. ШЕВЕЛОВА.

Норвегиянын аныктары тайбың дөш демисешип турар

ОСЛО. Осло хоорайнын тайбың талакчыларынын аныктар чөвүлелинц тургузукчу конференциязы болуп эртен. Конференциянын ажилына аныктарынц 65 язы-бүрү организастваттарынын болгаш хоорайнын бүдүрүлгө черлеринц аныктарынц 350 ажык төлээлекчилери киришкен.

Конференциянын киришчилери беш улуг күрүнелерин аразына Тайбынның Пактызын чарар дугайында Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинц кыгырынын адааңга чакгыс эп-сеткил-биле ат салыр деп шиптирлөөн болгаш Норвегиянын Бүгү аныктарын тайбың дөш демиселге идепкейлиг киририне чыгырганар.

Кыйгырыг Норвегиянын аныктарын келир күзүн анык тайбың талакчыларынын Бүгү Норвегия конгресин чымылдырып болуп кылдыр хоорай бүрүзүңе, суур бүрүзүңе тайбың дөш демиселчилеринц инициативтиг бөлүктөрүн тургузарын кыйгырып турар. (СЭТА).

